

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Tematiskt eller kronologiskt?

En jämförande studie av läroböcker i svenska för gymnasiet

Sara Hallbergson

2010

Examensarbete, magisternivå, 30 hp
Litteraturredaktik
LP90

Handledare: Sarah Ljungquist
Examinator: Michael Gustavsson

Sammandrag

Detta examensarbete är en läroboksstudie, där tematiskt respektive kronologiskt upplagda läroböcker i kursen Svenska B för gymnasieskolan har jämförts med avseende på texturval. Arbetets syfte är att kartlägga skillnader i texturvalet mellan de två lärobokstyperna.

Tre läroböcker av varje typ undersöktes. För var och en av de 593 textutdragen insamlades en rad data om texten såsom titel, publiceringsplats (verk), publiceringsdatum, textlängd, författare, författarens härkomst och kön, period, genre och om det finns någon information om författaren i textens kontext. Resultaten kunde mestadels tas fram ur kopplade tabeller skapades utifrån dataformuläret.

Undersökningen visar att de tematiskt uppbyggda läromedlen innehåller större andel nyare texter och större andel sakprosatexter, samt fler texter skrivna av kvinnor, även om situationen ännu är långt ifrån jämställd. I de kronologiskt uppbyggda läromedlen dominerar skönlitteraturen, med epiken i spetsen, stort, och den manliga dominansen bland författarna är större. En annan skillnad som framkom var att texterna i de tematiskt upplagda läroböckerna ofta saknar någon information om författaren som skrivit dem (mer än namnet). Texterna i de kronologiska läroböckerna tillhandahåller nästan alltid sådan information, som kan vara till hjälp för eleven att systematisera dem och att förstå dem. Vidare visade undersökningen att texterna i båda de undersökta lärobokstyperna är huvudsakligen västerländska.

Tack

Under loppet av detta examensarbete har jag haft stor hjälp av min handledare Sarah Ljungquist. Tack inte bara för dina råd angående avgränsningar, ämnesbehandling och annat som hör till det faktiska arbetet. Lika ovärderlig som denna hjälp har dina optimistiska hejarop varit, liksom ditt tålamod och din förståelse, då livet kom emellan mig och arbetet med undersökningen.

Tack också till Veronika Lönnér, som varit mitt bollplank under resans gång, och kommit med värdefull återkoppling och pepp. Tänk vad mycket roligare det är när man är två i båten!

Till sist vill jag tacka familj och vänner som stöttat mig, och exempelvis skapat tid arbetet genom barnpassning (tack mamma och min käre sambo) och korrekturläst det färdiga arbetet (tack storasyster). Med er hjälp är examensarbetet nu färdigställt!

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
1.1	Syfte	1
1.2	Disposition	2
2	BAKGRUND	2
2.1	Läroboken i skolan	2
2.2	Styrdokumentet	4
2.2.1	”Kulturarvet”	4
2.2.2	”Litterära och andra texter”	5
2.3	Tematisk undervisning – varför?	6
3	UNDERSÖKNINGEN	7
3.1	Urvalet av läroböcker	7
3.2	Studiens avgränsningar	10
3.3	Metod	11
3.3.1	Frågeställningar	11
3.3.2	Utförande	11
3.3.3	Egna ställningstaganden	13
3.4	Resultat	15
3.4.1	Texternas antal och längd	15
3.4.2	Geografisk representation	15
3.4.3	Män och kvinnor	16
3.4.4	Information om författare	17
3.4.5	Mest representerade författare	17
3.4.6	Dominerande perioder	17
3.4.7	Representerade genrer	18
4	DISKUSSION AV RESULTATEN	19
5	AVSLUTNING	22
	REFERENSER	23
	BILAGOR	25

1 Inledning

För länge, länge sedan, när jag började gymnasiet, hade vi en lärobok i svenska som hette *Dikten och vi* (Brodow et al, 1991). På den tiden var svenska ett ämne som man läste genom alla tre årskurserna, och vid varje termin fick man två betyg i ämnet, ett som gällde den språkliga förmågan och ett som gällde de litteraturhistoriska kunskaperna. Läroboken hade vi genom alla tre årskurserna. Den var kronologiskt upplagd, dvs. den inleddes med ett avsnitt om litteraturen under antiken, för att sedan fortsätta med medeltiden, renässansen och så vidare för att slutligen avslutas med de samtida skönlitterära författarna. Åh, vad jag önskat att vi kunde ha börjat bakifrån i boken, det var ju det som var mest spännande! Istället fick vi börja med krångliga texter från före vår tideräkning.

Nu tyckte jag ändå att ämnet svenska var ganska roligt, och tur var väl det – för till de mest samtida författarna i boken *hann* vi aldrig. När vårterminen i trean närmade sig sitt slut hade vi kommit fram till Hemingway. Att samma sak fortfarande händer allt som oftast under kursen Svenska B kunde jag se under min verksamhetsförlagda utbildningstid (VFU) i gymnasieskolan. Då jag själv planerade moment i denna kurs använde jag mig av en rad olika läroböcker som fanns på skolan. En bok (ett cirkulationsexemplar) avvek från resten genom sitt upplägg. Denna lärobok följde inte en kronologisk återgivning av litteraturhistorien, utan tog upp texter av olika typer och från olika perioder i litteraturhistorien utifrån ett gemensamt tema. Boken hette *Känslan för ord* (Cederholm och Danell) och väckte mitt intresse för ett mindre traditionellt kursupplägg. Som ny i läraryrket var jag dock, som de flesta andra i den situationen, benägen att ta stöd i tillgängliga läromedel.

En inventering av läroboksutbudet visade att böcker med ett icke kronologiskt upplägg för kursen Svenska B inte växte på träd, men att det under det senaste årtiondet hade dykt upp några stycken. Det intressanta var att innehållet i dessa skiljer sig åt. Det är inte bara *ordningen* på texterna som är annorlunda, utan också *vilka* texter som eleverna möter i läroböckerna. I mitt examensarbete har jag försökt kartlägga vilka skillnader i texturval som finns mellan de två typerna av läroböcker, och diskutera vad dessa skillnader medför för exempelvis kursupplägg och elevernas uppfattning av ämnet.

1.1 Syfte

Examensarbetets syfte är att undersöka hur texturvalet i några tematiskt ordnade läroböcker skiljer sig från det i några kronologiskt ordnade. Frågeställningarna gäller dels de författare som skrivit de texter som är representerade i verken: hur ser fördelningen mellan manliga och kvinnliga författare ut, vilka världsdelar författarna representerar, hur mycket information som finns om författarna, dels texterna i sig, exempelvis hur långa de är och vilka perioder och genrer de representerar. Skiljer sig texturvalet mellan de undersökta tematiskt respektive kronologiskt ordnade läroböckerna, och i så fall hur? (Se vidare Frågeställningar, 3.3.1)

1.2 Disposition

Uppsatsens första del ger bakgrundsinformation till undersökningen, och inleds med en översikt över lärobokens ställning i skolan. Därefter följer en redogörelse för vad skolans styrdokument kan ha för inverkan på innehållet i läroböcker i svenska. I samband med denna redogörelse beskrivs också andra skäl till att texturvalet är intressant att kartlägga. Sedan följer en kort översikt över skäl att använda tematisk undervisning. Den översikt som jag redogör för är inte heltäckande för området, men ger en bild av vad som varit intressant för min undersökning.

I nästa del av uppsatsen redogörs för undersökningen: hur läroböckerna valdes ut, avgränsningar, metod och resultat.

Slutligen diskuteras resultaten, varpå en avslutande sammanfattning med förslag till vidare undersökningar ges.

2 Bakgrund

2.1 Läroboken i skolan

De medel som lärare och elever väljer att använda för att nå målen för undervisningen kallas läromedel – även om begreppet är långt ifrån entydigt och en allmän definition saknas. I läromedlet har läroboken, dvs. elevens lärobok, ofta en central ställning, och dess ställning som ett nav i undervisningen tycks, trots ny teknikutveckling, helt ohotad (Englund, 2006).

Läroboken *har* en särställning i vårt land – vem har inte någon gång läst i en sådan? De flesta av oss har använt hundratals läroböcker, och några har, vad än vi svensklärare säger om det, faktiskt aldrig läst någon annan typ av bok (Långström & Viklund, 2006). I Sverige var de statliga anslagen till skolan tidigare relativt generösa, och budgeten för läromedelsinköp var rymlig. Då kunde eleverna ofta få behålla läroböckerna, vilket naturligtvis stärkte deras genomslagskraft ytterligare. Läroboken har under det senaste seklet haft en central position i de flesta skolämnen, och dess ställning är fortfarande stark. Även om de förlorat något av sin centrala position generellt så tar de flesta i skolvärlden det för självklart att det till varje kurs finns en lärobok. De flesta lärare (98 % enligt flera enkätundersökningar) använder i någon mån läroböcker (Englund, 2006). Ett viktigt användningsområde är vid planeringen av undervisningen, för vilken ca tre fjärdedelar av lärarna använder läroboken. Noteras kan också att det har visat sig finnas en utbredd uppfattning bland lärare att man per automatik följer läro- och kursplaner om man följer läroboken (Englund, 2006).

Med utvecklingen av nya läromedelstyper har lärobokens ställning visserligen förändrats, då den inte längre är den allenahärskande källan till kunskap, men den har fortfarande generellt sett en stark ställning. Anledningarna till detta är flera. Staffan Selander (2003) påtalar dess auktoritet: *”Läromedel lyfter fram den information om världen som vi i vårt*

samhälle uppfattar som grundläggande och väsentlig. De utgör en väsentlig del av skolans utblick mot världen, och därmed en grund för vad som räknas som kunskap i skolan.” (s. 91). Min egen erfarenhet är att särskilt elever ofta har en stor tilltro till innehåll och urval i läroböcker, och ofta har en okritisk inställning – att det som står i läroboken är den absoluta sanningen.

Boel Englund finner bland annat att läroboken fungerar både som en slags garanti för kunskapsinhämtande och som givande auktoritet åt den kunskap som förmedlas. Englund utpekar läroboken jämte uppslagsboken som ett särskilt auktoritetsgivande medium. Läroboken håller också samman kunskapsområdet - rent praktiskt men också tankemässigt, genom att visa på kunskapsstoffets plats i helheten. Läroboken underlättar också arbetet för lärarna, till exempel genom att fungera som ett stöd vid planering samt även som ett stöd vid utvärdering av elevernas kunskap. Det är praktiskt att ha en bok att hänvisa till vid prov. Slutligen finner Englund också en disciplinerande funktion hos läroboken, vilket har att göra med dess förmåga att hålla eleverna sysselsatta, och på så vis förhindra att kaos uppstår i klassrummet. (Englund, 2006)

På senare år har diskussionen om läroboksanvändning i undervisningen i huvudsak pekat på nackdelarna, påpekar Ingela Korsell i sin artikel *En didaktisk diamant* (2009). Korsell beskriver vidare hur det bland lärare anses pedagogiskt inkorrekt att bedriva ”traditionell läroboksstyrd undervisning” (s.44), och berättar hur lärare närmast urskuldar sig för att de använder läroböcker. Hon menar att det i tidningar, pedagogiska fora och läroböcker för lärarstudier (!) förs fram en negativ syn på läroboksanvändning i skolan. Korsell efterlyser en mer nyanserad diskussion jämte fler användarorienterade studier av läromedel. Detta sista är viktigt.

Englund (2006) uppmärksammar också hur få användarorienterade läroboksstudier det finns. I min egen undersökning ryms inte undersökning av hur lärare och elever använder och uppfattar läroböckerna, vilket är synd. För trots allt kan konstateras att det är lärarstilen som avgör hur undervisningen utformas, inte själva boken, och att det är lärarens pedagogiska grundsyn som avgör hur läroboken används (Englund, 2006). Om vi vet lite om hur lärare använder läroböcker i undervisningen vet vi ännu mindre om hur elever använder och uppfattar dem. Johnsen et al (1998) besvarar sin egen fråga: (s.97):

Hur mycket bestämmer läroböckerna över eleverna? Om detta vet vi lite. Många timmar går åt till läsning av dem hemma. Vi vet att ambitiösa och allmänt begåvade elever lär sig texterna, samtidigt som många skoltrötta inte läser särskilt mycket av dem. Men vi vet lite om i vilken omfattning läsningen primärt är en examens- och betygsinriktad ritual. I den mån enskilda läroboksförfattare har blivit populära återstår frågan: Hur många ungdomar är det som verkligen har påverkats av innehåll och attityder i deras texter? Detta är knappast mätbart.

Som Englund (2006) framhållit ovan är läroboken fortfarande viktig i skolan, och är en auktoritet att förlita sig till, inte bara för lärarna utan också för elever, föräldrar och skolans ledning (s.25). Min tanke är att eleverna uppfattar de texter som de möter i kursens lärobok i Svenska B som centrala. I deras bok finns det viktigaste de behöver, inte bara för att kunna uppnå kursens mål, utan

också genom sin vidare vandring genom livet (för att bli allmänbildade). Som vi alla vet finns ingen fastlagd litterär kanon i Sverige (inte än!), men jag vill ändå påstå att varje lärobok i litteratur på gymnasiet gör ett försök att ringa in en sådan. Det handlar om en svensk kanon, en europeisk kanon, och en global kanon (som egentligen kan sägas vara den västerländska).

2.2 Styrdokumentet

I skolans styrdokument – 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf94), ämnesplanen för svenska och kursplanen för Svenska B – formuleras vad skolan ska tillhandahålla eleverna. En studie av dessa är nödvändig för att se vad dessa stipulerar om undervisningens innehåll, och presenteras nedan.

2.2.1 "Kulturarvet"

I skrivningarna om de grundläggande värdena i Lpf94 står om skolans uppgift:

Förtrogenhet med Sveriges kultur och historia samt det svenska språket ska befästas genom undervisningen i många av skolans ämnen. En trygg identitet och medvetenhet om det egna kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder.

Skolan ska bidra till att människor får en identitet som kan relateras till och innefatta inte bara det specifikt svenska utan också det nordiska, det europeiska och ytterst det globala.

Vilket kulturarv är det då som avses? Det preciseras något senare, som ett mål att sträva mot:

att varje elev[]

- Har god insikt i centrala delar av det svenska, nordiska och västerländska kulturarvet

Här kan vi notera att skrivningen specifikt gäller det västerländska, inte längre det globala.

Kulturarvet som begrepp återkommer både i ämnesbeskrivningen för Svenska och i kursplanen för Svenska B.

För ämnet svenska nämns att "*[u]tbildningen i ämnet svenska syftar till att ge eleverna möjligheter att ta del av och ta ställning till kulturarvet och att få uppleva och diskutera texter som både väcker lust och utmanar åsikter.*"

Lite senare sägs: "*[] Inom svenskämnet ska eleverna få rikligt med tillfällen att använda och utveckla sina färdigheter i att tala, lyssna, se, läsa och skriva och att möta olika texter och kulturyttringar.*"

Formuleringarna om vad som ska läsas i ämnesbeskrivningen är alltså vida. När det gäller att utveckla läskunnigheten nämns olika typer av texter, medan det då det gäller att få läsupplevelser handlar om skönlitteratur. Det finns också en strävan efter beläsenhet (boklig bildning) från centrala svenska, nordiska och internationella verk.

Om Svenska B som kärnämneskurs i förhållande till Svenska A skrivs i ämnesplanen för svenska följande:

Läsning enligt elevernas önskemål ingår även i Svenska B, men litterära och andra texter fokuseras tydligare som kunskapskällor. Perspektivet vidgas ytterligare mot historien, samhället och framtiden. I kursen accentueras starkare hur språket och de texter som läses speglar sin tid och rådande samhällsförhållanden. Svenska B har jämfört med Svenska A en mer analytisk inriktning och ger eleverna möjligheter att utveckla en förståelse av både skrift- och bildbaserade texters djupare innebörd.

När dessa strävansmål återkommer i kursplanen för Svenska B, lyder formuleringarna så här, angående målen med kursen:

kunna jämföra och se samband mellan litterära texter från olika tider och kulturer [...]

ha tillägnat sig och ha kunskap om centrala svenska, nordiska och internationella verk och ha stiftat bekantskap med författarskap från olika tider och epoker

Tydligare än så här blir det inte, och tolkningsutrymmet är förstås enormt. Vilka centrala verk i kursen avses egentligen? Dessa bör ju i möjligaste mån ingå i elevernas lärobok. Vilka tider och kulturer kan vara befogat att ta upp under kursen? Vems historia skall eleverna ha kännedom om, och vems samhälle och framtid? Vilka författarskap kan det vara fråga om, som eleverna ska ha stiftat bekantskap med? Svaren ges inte i skolans styrdokument, utan tolkas av läraren i klassrummet – och av läroboksförfattarna.

Intressant är också att i ett av kriterierna för godkänt för kursen understryks att det är texter som ett vitt begrepp som avses. Film, bild och teater är också en form av litterär text. Härigenom blir textuniversa än större. Min jämförande studie är dock begränsad till det skrivna ordet i några huvudläroböcker för kursen.

2.2.2 "Litterära och andra texter"

Genomgående talas om *litterära texter* genom styrdokumentet, vilket måste tolkas som skönlitterära (se exempelvis Grepstad (1997, s.42) eller definitionen i av litteratur i Nationalencyklopedin som hänvisar till skönlitteratur). En uppslagsverksdefinition av skönlitteratur är "skrivna texter som uppfyller vissa estetiska kriterier" (NE.se, uppslagsord 'litteratur'). Vilka estetiska kriterier som avses definieras inte. Motsatsen till skönlitteratur är, enligt Bergsten och Elleström, "facklitteratur och över huvud taget [...] alla sätt att använda skrivkonsten för andra ändamål än konstnärliga" (Bergsten och Elleström, s.9). Historiskt har det varierat vad som anses ingå i begreppet skönlitteratur - genreindelning är även på denna övergripande nivå inte självklart. I uppslagsserien Allmän litteraturhistoria tog man exempelvis in också resebrev och memoarer i skönlitteraturen (Bergsten, 2004). Man kan också notera att i Nationalencyklopedins definition av skönlitteratur räknas också essäistiken in, vilket inte alltid är fallet. Men även om begreppet litteratur inte är entydigt, påpekar Bergsten och Elleström dock att det inte har så stor betydelse i

praktiken: ”I det vetenskapliga och pedagogiska vardagsarbetet är emellertid litteraturbegreppets praktiska tillämpning ett mindre problem. Tradition och allmänt samförstånd utgör fullt tillräckliga urvalsinstrument.” (Bergsten, s.11).

Att det finns texter i de undersökta läroböckerna som inte är skönlitterära konstateras snabbt. Tvärtom finns en uppsjö av icke skönlitterära texter. Hur man benämner dessa texter varierar: man kan tala om brukstexter, facktexter eller sakprosatexter. En brukstext är enligt Hellspong (1997) en text som har andra syften än estetiska, nämligen praktiska eller teoretiska syften. Sådana texter brukar skiljas ifrån skönlitteratur. Enligt Nationalencyklopedins ordbok är facklitteratur ”den del av litteraturen som omfattar vetenskapliga, upplysande och resonerande texter”, medan sakprosa definieras som ”dels den form av skriftspråk som kännetecknar texter, skrivna för att förmedla faktiska upplysningar, dels sådana texter”. Ottar Grepstad, som är en norsk professor i just sakprosa, hänvisar till Rolf Pipping, finsk språkforskare, som 1938 introducerade begreppet sakprosa. Pipping definierade sakprosan som att ”[d]en innefattar varje framställning där en sak behandlas för sakens egen skull – från ett matematiskt bevis till ett recept i en kokbok...” (återges i Grepstad, 1997, s.47). Detta är en beskrivande definition som är lätt att ta till sig. Grepstad konstaterar att frågan om vad sakprosa är, är lika knivig som den om vad litteratur är. I detta sammanhang är den direkta beskrivningen nog för att vi ska ringa in fältet, utan att för den skull definiera sakprosatexter som icke-litterära.

Det tycks emellertid som om stödet för att ta in icke sakprosatexter i läroböckerna är ganska svagt i skolans styrdokument. I princip ser jag enbart en tydlig inbjudan till detta i styrdokumentens mål, nämligen i ämnesplanen för svenska, där det talas om ”litterära och andra texter” (se ovan).

En gissning är att sakprosarepresentationen ses inte bara som möjlig utan också som nödvändig i de lite nyare läromedlen i ljuset av vad som inryms i kursen Svenska B, nämligen det nationella provet. Provet blev obligatoriskt i den svenska gymnasieskolan hösten 2000, vilket troligen har skapat efterfrågan på förberedande material i kursböckerna. I en studie som publicerades samma år, *Gymnasisters skrivande*, visar Catharina Nyström att svenska gymnasister i allmänhet har liten kännedom om genrer och behärskar få av dessa. En förutsättning för att bredda denna kunskap är att låta elever stifta bekantskap med fler genrer. Det är också nödvändigt, för att eleverna ska vara väl förberedda inför det nationella provet, att de är väl förtrogna inte bara med skönlitterära genrer, utan också med sakprosa-genrer, som exempelvis essän eller olika typer av tidningstexter. Den som tar sig en titt bland nytgivna läroböcker i svenska kommer att se att även här satsas det på ökad genremedvetenhet: det har kommit en uppsjö böcker med olika genrer i fokus. Därför är det intressant att undersöka i vilken mån olika genrer finns representerade i lärobokstyperna.

2.3 Tematisk undervisning – varför?

Jag vågar påstå att litteraturundervisning under B-kursen i svenska i gymnasiet oftast sker med ett kronologiskt upplägg. Huruvida ett tematiskt upplägg av

kursen har blivit vanligare och vanligare kan jag inte svara på, men på läroboksmarknaden har det kommit läroböcker med ett tematiskt upplägg, och det publiceras artiklar i ämnet. I den allmänna debatten är det politiskt korrekt att förorda tematisk undervisning (se också 2.1).

De argument man hör för att bedriva undervisningen tematiskt har inte ändrats över tid. För femton år sedan (1995) skrev Inger Branje och Susanne Gustavsson artikeln *Tematisk litteraturläsning under kurs A*. Där för de fram följande, fortfarande använda, argument:

Med en tematisk litteraturundervisning kan man tydliggöra tidlösheten hos vissa teman och motiv i litteraturen. Samtidigt ger arbetssättet tillfälle för återkommande tillbakablickar på epokerna. Det är lätt att blanda texter av olika svårighetsgrad inom temat, vilket underlättar individualiserad undervisning. Man slipper problemet med att de flesta av de mest svårtillgängliga texterna samlas i kursens början. Temat ger (beroende på arbetssätt) mycket utrymme för elevernas egna erfarenheter och fantasi och underlättar på så vis kunskapsutvecklingen.

Jan Nilsson nämner i sin bok *Tematisk litteraturundervisning* (2007), som ett av flera utmärkande drag för tematisk undervisning, att undervisningsinnehållet kopplas till elevernas vardag och vardagsförståelsen av sin omgivning. Andra utmärkande drag som Nilsson nämner är att det tematiska innehållet sätts i centrum, att elevens färdigheter övas i ett funktionellt sammanhang och att den tematiska undervisningen är oberoende av traditionella läromedel och att läsning av skönlitteratur har en central position i kunskapsutvecklingen. Slutligen är ämnesöverskridande arbete en del av det tematiska undervisningssättet. I denna uppsats behandlar jag inte ämnesöverskridande tematisk undervisning (se 3.1).

3 Undersökningen

3.1 Urvalet av läroböcker

Jag har undersökt tre tematiskt upplagda läroböcker för kursen Svenska B. Med tematiskt upplägg menar jag att stoffet i böckerna är organiserat utifrån innehållet i texterna, vad texterna handlar om. Det är snarast frågan om motivcentrering. Exempel på sådana teman är till exempel *mod*, *att vara svensk*, *sorg* och *makt*. Jag avser inte tematisk i dess snävaste bemärkelse, där även skolämnesöverskridande arbete ingår, dvs. där temaarbete innebär ett samarbete över ämnesgränserna (beskrivet av exempelvis Nilsson (2007)).

Urvalet av de tematiska läroböckerna gjordes efter vad som fanns att tillgå på läromedelsmarknaden när arbetet inleddes hösten 2008. Efter en inventering på läromedelsförlagens hemsidor och i bibliotek hade jag fyra intressanta läroböcker: *Känslan för ord* (Gleerups), *ABC- Svenska för gymnasieskolan* (Studentlitteratur), *Brus* (Natur och Kultur) och *Kärnsvenska* (Liber). Efter förfrågningar visade sig *Kärnsvenska* inte nytryckas och vara på väg bort från marknaden, varvid jag beslöt att inte ta med detta läromedel i undersökningen.

(Samma öde har dessvärre mött även *ABC- Svenska för gymnasieskolan* under tiden för examensarbetet, men detta hade jag inte kännedom när arbetet påbörjades 2008).

Dessa tre tematiskt upplagda läroböcker ingår i undersökningen:

- *Känslan för ord* är ett relativt nytt läromedelspaket, som är tänkt att täcka allt inom kurserna Svenska A och B, både inom litteraturkunskap och språket i användning. Paketet består av en lärobok för vardera A- och B-kursen (*Känslan för ord A* och *Känslan för ord B*). Varje bok består av fem kapitel uppbyggda utifrån ett tema. Böckerna avslutas med en handboksdel, för att eleverna ska kunna slå upp information om olika moment i övningarna. Det finns också motsvarande lärarhandledningar (*Lärarguiden*) som innehåller en del sammanställningar men framförallt lektionsförslag och övningar. Det finns också en antologi till B-kursens lärobok: *Texter med känsla*. Läroboken för B-kursen kom hösten 2007, och heter *Känslan för ord B*. Den omfattar 444 sidor. Lärarguiden för B-kursen och antologin är från 2008. *Känslan för ord* är skriven av Pia Cederholm och Anders Danell.
- *ABC- Svenska för gymnasieskolan* är också ett tematiskt uppbyggt läromedel från Studentlitteratur, som köpte upp det ursprungliga förlaget, Akademiförlaget/Corona. Eleverna har en handbok, *ABC Handboken* som huvudbok genom alla tre kurserna i Svenska, A, B och C. I varje kurs har de också en textbok. För A-kursen *ABC Texter & övningar A*, för B-kursen *ABC Litterära teman & övningar B*, och för C-kursen *ABC Texter & övningar C*. I den undersökta textboken, *ABC Litterära teman & övningar B* (utkom 1998), finns åtta teman. Bokens sista tema, "Kommunikation och språklig variation", skiljer sig vad gäller texttypsurval och arbetsuppgiftskaraktär från bokens övriga teman, i det att det främst är språket som lyfts fram, inte motiv och tema i texten. Det är språksociologi och språkhistoria som är kärnan i sista kapitlet. Bok B omfattar 208 sidor. Serien nytrycks ej, och numera säljs inte boken längre av förlaget. Författare är Catrin Norrby, Gun-Marie Larsson och Suzanne Lundholm.
- *Brus-seriens* kärna är fyra böcker: en handbok (*Handboken*), en antologi (*Antologin*) och två textböcker, *Brus #01* och *Brus #02*. Textböckerna #01 och #02 kan användas i A-kursen respektive B-kursen. Förlaget har dock medvetet valt att inte kalla textböckerna för A och B, för att inte styra användningen av böckerna för hårt. Det finns dock en inräknad progression, och texterna i #02 kräver mer av eleven än i #01. Serien kom 2007. I undersökningen har *Brus #02*, som omfattar 195 sidor, ingått. Den är sammanställd av Annika Bayard och Karin Sjöbeck.

Vid urvalet av de kronologiskt upplagda läromedlen sökte jag efter breda basläromedel i stora upplagor, som ofta används ute i skolan. Ett kriterium var att läroboken var avsedd att användas till B-kursen i svenska. Ett annat kriterium var att böckerna skulle komma från något av våra stora läromedelsförlag. Slutligen ville jag också att läroböckerna skulle motsvara de tematiskt utvalda läroböckernas ålder någorlunda. De böcker som kom att ingå i undersökningen är *Litteraturen lever* (Liber), *Svenska i tiden B grön* (Natur och Kultur) och *Svenska timmar - litteraturen* (Gleerups). Här följer en närmare beskrivning av läromedlen:

- *Litteraturen lever* är ett läromedel från Liber, och en relativt ny del av det så kallade Jansson-paketet. Det håller en så kallad förenklad nivå i ämneshanteringen. De undersökta läroböckerna är de två delarna *Litteraturen lever- Antiken -1914* (374 sidor) från 2005 och *Litteraturen lever- Moderna tider* (256 sidor) från 2007. Till paketet hör också *Praktiskt handbok i svenska språket* samt en antologi med texter tillhörande *Litteraturen lever- Moderna tider* som heter *Moderna tider – Läsebok*. Författare är Ulf Jansson. Värt att notera är att de två litteraturläroböckerna i *Litteraturen lever* inte bara är avsedda att användas under B-kursen, utan också under A-kursen, samt att *Litteraturen lever- Moderna tider* inte innehåller några textutdrag. Dessa är istället samlade i antologin *Läsebok*.
- *Svenska i tiden* är ett läromedelspaket för svenska från förlaget Natur och Kultur. Böckerna är skrivna av Anita Danielsson och Ulla Siljeholm. I lärobokspaketet ingår förutom huvudläroboken också *Elevens handbok* och ett kopieringsunderlag för läraren, *Svenska blad*. För B-kursen finns (liksom för A-kursen) två versioner av läroboken, med olika svårighetsgrad: röd (avancerad nivå) och grön (förenklad nivå). I undersökningen ingår *Svenska i tiden B grön*. Den utkom år 2003, och omfattar 320 sidor.
- *Svenska timmar* från Gleerups förlag består av tre delar: en språkbok, en litteraturbok och en antologi. Läromedlet är avsett både för A- och B-kursen i svenska. Författare är Svante Skoglund. I undersökningen ingår *Svenska timmar- litteraturen* (från 1999), som omfattar 272 sidor. Förlaget uppger ingenting om nivå för boken, men skriver att läromedlet är pedagogiskt tydligt. Min bedömning är att nivån i boken är grundläggande (lätt). Detta var den första bok jag valde till studien. För att få en så rättvis jämförelse som möjligt valde jag samma nivå för de andra kronologiskt upplagda läromedlen i studien.

3.2 Studiens avgränsningar

Denna studie täcker bara en liten spillra av de läroböcker som kan användas under kursen Svenska B i gymnasieskolan. Det finns en stor mängd läroböcker för kursen, varav de allra flesta är kronologiskt upplagda.

Studien innefattar bara huvudboken i läromedelsserien. Övriga delar av läromedlet (antologier, handböcker, lärarhandledning, filmer, övningsstenciler etc.) ingår inte i studien.

Alla böckerna i undersökningen är tänkta att kunna användas som elevböcker i Svenska B på gymnasiet. Av de undersökta böckerna är det fyra som täcker hela kursen i Svenska B, och två som har kompletterande delar för den aspekt av kursinnehållet som fokuserar på språket och elevernas egen framställning. Alla de tre tematiskt upplagda böckerna samt *Svenska i tiden* är kompletta i detta avseende. *Svenska timmar* och *Litteraturen lever* har skilt språk- och litteraturdel åt. I dessa fall har jag bara undersökt litteraturboken. I praktiken är det ofta så att eleverna får disponera (låna/köpa) litteraturboken i dessa serier under gymnasieåren, medan den bok som behandlar språket t ex lånas ut av läraren endast vid speciella moment i undervisningen. Det innebär att litteraturboken i serien uppfattas som huvudbok i serien. Det är denna bok, huvudboken, som ingår i undersökningen. I fallet med *Litteraturen lever* består den av två delar, nämligen *Litteraturen lever – Antiken -1914* och *Litteraturen lever – Moderna tider*. Båda dessa delar ingår i undersökningen.

De antologier som hör till läromedlet har jag, av samma skäl som ovan, inte undersökt. Antologier är oftast något som eleverna själva inte disponerar, utan de rullas in i klassrummet av läraren vid behov. Eleverna uppfattar sin egen lärobok som kärnan i ämnet.

Den del av böckerna (*Svenska timmar - Språket* respektive *Praktisk handbok i svenska*) som behandlar språkliga aspekter av ämnet innehåller förstås också texter. Det är texter som är exempel på den texttyp som eleverna förväntas lära sig bemästra (t ex referat, insändare, 'berättelse' etc.). Det finns också texter från uppslagsverk, från våra grannspråk, och från det språkhistoriska området. (I *Svenska timmar – Språket* finns också språksociologiska texter.) En övervägande del av texterna är tidningstext av något slag, och (uppskattningsvis) skrivna på 1990- och 2000-talet. Texterna står oftast inte fristående i böckerna, utan ingår som del av en någon övning. Fokus är på formen, inte på innehållet. Ofta framgår inte heller textens ursprung: är det en genuin artikel, som faktiskt varit publicerad någonstans, eller är den specialskriven för boken? Båda böckerna har handboks-karaktär, och är således fullmatade med övningar och lathundar. Man kan diskutera om man, då man väljer att introducera andra texttyper än de skönlitterära på detta sätt, inte missar tillfällen att ta in moderna texter med angeläget innehåll och med ett lättillgängligt format, som eleverna med lätthet kan knyta an till.

Analysen har inte avsett att göra en närläsning av texterna i böckerna. Kvaliteten eller nivån på läroböckerna har inte bedömts eller undersökts. Texterna har inte lästs ur något särskilt perspektiv för att exempelvis avslöja underliggande värderingar.

Otvetydigt är det så att layout påverkar hur en text uppfattas. Exempelvis liknar den tematiskt upplagda läroboken *Brus#02* ett månadsmagasin i presentationen av texterna och inbjuder kanske till spontan blädderläsning, medan *ABC Svenska i gymnasieskolan* har en helt annan presentation av texterna: inget färgtryck, enformigt typsnitt osv. Vad detta gör för läslust kan också diskuteras, men ryms ej här. Hur texterna har presenterats layoutmässigt för läsaren har alltså inte beaktats, till exempel deras eventuella samspel med bilder. Elevernas syn på texterna kommer förstås att påverkas av hur de presenteras i läroböckerna, men jag har begränsat undersökningen till den rena texten. Undersökningen har inte tagit hänsyn till texternas innehåll på ett djupare plan, eller hur de presenteras i böckerna.

3.3 Metod

3.3.1 Frågeställningar

Jag ville ta reda på vilka skillnader i texturval som fanns mellan kronologiskt och tematiskt upplagda läroböcker. Frågor som jag ställde angående texterna var bland annat:

Om författarna:

Finns författare och/eller texter som är representerade i alla verken? Vilka?

Hur många manliga respektive kvinnliga författare innehåller böckerna? Finns det någon skillnad i könsrepresentation mellan de två lärobokstyperna?

Hur mycket författarinformation finns om vardera författaren? Finns någon korrelation till kön?

Vilka världsdelar representeras av de författare vars texter ingår i läroböckerna? Är representationen av svenska författare annorlunda i de tematiskt uppbyggda böckerna än i de kronologiskt uppbyggda? Dominerar svenska författare mer i en kronologisk bok?

Om texterna (antal, längd, period- och genrerepresentation):

Finns någon skillnad i hur många texter som har tagits med i de olika (typerna av) läroböcker?

Skiljer sig längden på texturdragen mellan böckerna och boktyperna åt?

Från vilken tid kommer texterna i läroböckerna? Finns det någon skillnad i vilken tidsperiod som dominerar, och tidsperioder som är mindre representerade?

Vilka genrer representerar de utvalda texterna? Finns någon skillnad i urval?

3.3.2 Utförande

Undersökningen har utförts genom textanalys på metanivå av de utvalda läroböckerna. Med detta menar jag att fakta om texterna har insamlats och bearbetats. Innehållet i texterna har granskats översiktligt (ej närläsning).

Exempel på sådana data är vem som har författat texten, författarens kön, härkomst, tid då texten skrevs, vilken typ av text det är och hur långt stycke av texten som finns representerad i läroboken. I analysen ingår brödtext, rubriker och mellanrubriker, men inte bilder och bildtexter (dvs. text i strikt bemärkelse). Elevuppgifter i anslutning till texterna har inte analyserats. Till läroböckerna hörande lärarhandledningsböcker, i den mån de finns, har inte analyserats.

Praktiskt har arbetet gått till så att all text i läroböckerna har lästs. Fakta har insamlats om alla textutdrag i böckerna. Således har för varje text noterats följande

- I vilken lärobok finns texten?
- I vilket kapitel/avsnitt/tema finns texten?
- Vem har skrivit texten?
- Vad heter texten?
- I vilket verk finns texten?
- När utkom texten?
- Från vilken period kommer texten?
- Hur många ord består texten av?
- Vilken världsdel och vilket land kommer författaren ifrån?
- Vad handlar texten om?
- Är texten skönlitteratur eller sakprosa?
- Vilken genre tillhör texten?
- Är författaren man eller kvinna?
- Finns någon information om författaren utöver namnet? Ingen, mycket kort eller mer utförlig?

I de fall då grundläggande fakta har saknats i texten har jag själv kompletterat med informationen. Sådan information var oftast när texten utkom och varifrån författaren kom, men också ibland vem som skrivit texten. Kniviga ställningstaganden har ibland uppkommit, till exempel när författaren flyttat från sitt födelseland under sin levnad. Då har författarens födelseland fått avgöra vilket land författaren representerar i undersökningen. Textutdragets längd har i de fall texten varit relativt kort räknats ord för ord. Då det gällt längre texter har ca 10 cm av texten räknats för att få fram ett genomsnittligt antal ord för denna text, och därefter har denna siffra multiplicerats med hela textlängden.

Insamlade fakta har samlats i en stor tabell i programmet Microsoft Excel och har använts för en rad olika jämförelser främst mellan de två typerna av läroböcker, tematiskt och kronologiskt upplagda. Resultaten har avlästs ur en mängd olika pivottabeller som har skapats utifrån de olika frågeställningarna.

3.3.3 Egna ställningstaganden

Periodindelning

Jag har gjort en egenhändig periodindelning av texterna. I undersökningen ville jag få en uppfattning av vilka tidsperioder texterna i böckerna härrörde från, för att eventuellt kunna se någon tendens. Den periodindelning jag har gjort är en sammansmältning av den periodindelning som Bergsten och Elleström beskriver i *Litteraturhistoriens grundbegrepp* (2004). Till skillnad från den indelningen har jag valt samma indelning för såväl utländsk som svensk litteratur. Jag har också valt att smälta samman några vedertagna kortare perioder till längre, sekellånga. Därmed blir min periodindelning inte främst en beskrivning av vilka litterära strömningar som representeras i läroböckerna, utan snarare en uppteckning av texternas ålder. Jag har ändå valt att behålla de välkända periodnamnen, eftersom de är vedertagna och snabbt ger en uppfattning av vilken litteratur det kan vara frågan om. Den periodindelning jag har gjort är således följande:

PERIOD	TIDSRYMD	ANMÄRKNING
Antiken	Ca 1500 f Kr - 500 e Kr	Inkluderar också antika religiösa texter, därav utökningen av tidsspännet jfrt med Bergsten.
Medeltiden	Ca 500 – 1300	Inkl. forntid i norden, isländsk litteratur.
Renässansen	1300-1600	Inkl klassicismen, barocken samt i Sverige reformationen och stormaktstiden.
Upplysningen	1700-talet	Upplysning och förromantik
1800-t	1800-1900	Romantiken, realismen, naturalismen, symbolismen, 80- och 90-tal
1900-1950-t	1900-1950	Fin de siècle, totalisterna, modernismen,
1950-1990-t	1950-1990	Vedertagna periodbegrepp saknas
1990-nu	1990-2008	Vedertagna periodbegrepp saknas. "Nutid"

Periodindelningen var inte lätt att utföra i praktiken, eftersom många texter saknade uppgifter om vilket år eller vilken epok de hörde hemma i. En hel del detektivarbete med hjälp av Internet och handböcker blev följden. Någon text

kunde ej periodindelas, och för ett par blev periodindelningen en kvalificerad gissning. I gissningarnas fall var frågan om texten var från sent 1900-tal eller tidigt 2000-tal, och i båda fallen fick texterna perioden 1900-tal tilldelad sig.

Efter att ha klassat de 605 texterna till någon period undersöktes bland annat hur fördelningen av texterna var i varje lärobok och hur fördelningen såg ut mellan de två lärobokstyperna (tematiskt respektive kronologiskt upplagda).

Genreindelning

Jag har också valt att titta på vilka genrer texterna tillhör. Skönlitterära texter har klassats till någon av de tre huvudsakliga undergenrerna: epik, dramatik och lyrik. Dessa genrer är väletablerade, och indelningen beskrivs i grundläroböcker inom litteratur, så som exempelvis *Litteraturhistoriens grundbegrepp* (Bergsten och Elleström, 2004. s. 107ff). Men även om genrerna är väletablerade är det inte alltid lätt att i det enskilda fallet tilldela en genre, eftersom det finns texter som inte är renodlade utan bär drag av flera genrer. De tre stora undergenrerna är alla breda genrer, och naturligtvis vore det möjligt att för var och en av dessa, epik, dramatik, och lyrik, definiera otaliga undergenrer och klassificera de skönlitterära texterna i undersökningen mer precist. Men den valda noggrannheten räcker för syftet med undersökningen och gör resultaten överblickbara.

Analysen syftade också till att fånga in även de icke skönlitterära genrer som finns representerade i materialet. Att göra en indelning av de icke skönlitterära texterna var inte lika lätt, då konsensus på området saknas. Sakprosa som forskningsfält är relativt ungt. Jag har valt att göra min indelning enligt Ottar Grepstads genrekatalog, som han beskriver i *Det litterære skattkammer* (1997, s.161-165). Men som Grepstad påpekar har hans katalog en del avgränsningar. Då han har klassificerat texter med boken som medium har han bortsett bland annat från tidningstext med alla sina undergenrer och från reklamtexter. För min del har även dessa texttyper varit representerade i materialet, varpå jag har valt att införa genrer också för dessa. Den genreindelning jag har använt för sakprosan innehåller därför följande genrer (inom parentes exempel på undergenrer):

- Biografisk framställning (dagbok, memoar, självbiografi, biografi)
- Topografisk framställning (reseskildring, topografisk skildring, naturskildring)
- Historisk framställning (årsbok, krönika, historia, dokumentärskildring)
- Pamflett (pamflett, debattbok)
- Vetenskapsprosa (avhandling, utredning, artikel, sammandrag, framtidsstudie)
- Dialogiska texter (dialog)
- Brev (officiellt brev, privatbrev)
- Essäistik (essä, epistel, skiss, kåseri)
- Aforistisk kortprosa (aforism, fragment, maxim, sentens, ordspråk)
- Läroböcker (lärobok, läsebok, föreläsning)
- Populärvetenskapliga texter (introduktionsbok, populär fackbok, föredrag)
- Religiösa texter (predikan, andakt, bön, katekes, traktat)

Uppslagsböcker (handbok, lexikon, ordbok, almanacka)

Juridiska texter (lagar, föreskrifter, bestämmelser, stadgar, konventioner, domar)

Tidningstext (krönika, reportage, kåseri, insändare, debattartikel, notis)

Reklamtext (annonser)

Ovanstående är alltså en återgivning av Ottar Grepstads genrekatalog i *Det litterære skattkammer* (1997, s.161), med tillägg av två egna kategorier (de två sista, kursiv text).

3.4 Resultat

3.4.1 Texternas antal och längd

De tematiska läroböckerna innehåller 266 texter, och ett totalt antal av ca 170 000 ord, vilket ger ett snitt av 639 ord/text. De kronologiska böckerna innehåller 327 texter, om ca 90 000 ord sammanlagt, vilket ger ett snitt av 275 ord/text. Det ger att texterna i de tematiska böckerna är mer än dubbelt så långa (2,3 ggr) som i de kronologiska i snitt. Observeras bör dock att det är stor skillnad mellan olika böcker. Två av banden i undersökningen står ut: *Svenska timmar: litteraturen* med 65 ord per text i snitt och 1900-talsboken av Jansson: *Litteraturen lever – moderna tider* med 73 ord/text. Sammantaget blir snittet för de två delarna av *Litteraturen lever* då 290 ord/text.

3.4.2 Geografisk representation

Världsdelarnas representation

Den största andelen av texterna i läroböckerna kommer från Europa, hela 91 % i de kronologiska böckerna och 88 % i de tematiska. Detta är förstås föga förvånande eftersom de svenska texterna förstås räknas in i de europeiska. Exempelvis härstammar hela 83 % av de europeiska texterna i läroboken *Brus#02* från Sverige. (För övriga länder se tabell i Bilaga C .) För de kronologiska böckerna finns näst flest texter från Nordamerika (6 %), medan de tematiska böckerna något överraskande har näst flest asiatiska texter, även om de nordamerikanska texterna är nästan lika många (5 % respektive 4 %). I de kronologiska böckerna finns det ungefär lika många asiatiska, afrikanska och sydamerikanska texter (0-2%). I de tematiska är representationen av afrikanska och av sydamerikanska texter ungefär likvärdig (1-2%). Tittar man på böckerna inom varje kategori var för sig är det anmärkningsvärt att de båda delarna av *Litteraturen lever* enbart innehåller texter från två världsdelar. Undersökningen visade också att den tematiska läroboken *Känslan för ord* bara innehåller texter från tre av världsdelarna.

Tabell 1. Världsdelsursprung för texter i de två lärobokstyperna

	Europa	Nordamerika	Asien	Afrika	Sydamerika	Okänd
Tematiska läroböcker						
Antal	233	11	14	4	2	2
Andel	88%	4%	5%	2%	1%	1%
Kronologiska läroböcker						
Antal	296	19	7	3	1	1
Andel	91%	6%	2%	1%	0%	0%

Representationen av enskilda länder

Då man studerar vilka enskilda länder som har en hög representation i texturvalet, slås man först av hur dominerande de svenska texterna är. Den högsta andelen finns i den tematiskt ordnade läroboken *Brus#02*, där 67% av texterna kommer från Sverige. Totalt sett har de tematiskt upplagda läroböckerna en högre andel svenska texter. Ungefär sex av tio texter är svenska, jämfört med ca fem av tio i de kronologiskt upplagda (se tabell 2).

Tabell 2. Andel svenska texter i de två lärobokstyperna.

	Tematiska	Kronologiska
Andel svenska texter av de europeiska texterna	66%	54%
Andel svenska texter av totala antalet texter	58%	47%

3.4.3 Män och kvinnor

I varje bok finns texter med okända författare, och därmed också okänt kön. Bland de tematiska läroböckerna har 17 % av texterna författare av okänt kön, medan motsvarande siffra för de kronologiska böckerna är 8%. I de kronologiska böckerna har i snitt 2 av 10 texter kvinnlig författare, och 7 av 10 manlig. I de tematiska böckerna har i snitt 3 av 10 texter kvinnlig författare, och 5 av 10 manlig. Textmassan är ungefär proportionerlig till andelen av vardera könet. Det är inte heller några större skillnader mellan hur mycket information som lämnas om kvinnliga respektive manliga författare.

3.4.4 Information om författare

Det finns däremot en stor skillnad mellan de två lärobokstyperna om information över huvud taget lämnas om författaren av en text. I de tematiska läroböckerna finns det någon slags information (utförlig, kort eller mycket kort) till ungefär 4 av 10 texter, medan övriga 6 helt saknar information om författaren (förutom, i bästa fall, författarens namn). I de kronologiska böckerna finns det information om författaren till mer än 8 av 10 texter.

3.4.5 Mest representerade författare

Om man letar efter en gemensam kanon böckerna emellan finns en ganska tydlig skillnad. Bland de tematiska böckernas totalt 266 texter är det 17 författare som har texter med i två av dessa böcker. (Se tabell 1 i Bilaga D). Endast en författare av dessa har textutdrag med i alla dessa böcker (Anna Maria Lenngren). Man kan notera att mer än hälften av de författare som har textutdrag i två av de tre böckerna är lyriker. Sju av de sjutton är kvinnor. Två tredjedelar av författarna är svenskar. En författare, Bengt af Klintberg, står ut eftersom hans verk representerar samtiden som period (1990-nu) och dessutom hör till sakprosa-genrerna.

För de kronologiskt upplagda böckerna finns en större samstämmighet mellan vilka författare som fått texter med i böckerna. Det är 17 författare som fått texter med i alla tre böckerna, och totalt är det 46 författare som fått med texter i två eller fler av böckerna (som innehåller 327 texter totalt). (Se tabell 2 i Bilaga D). Ingen av de 17 mest representerade författarna var verksam senare än 1950. Bland de författare som är representerade i två av läroböckerna finns en från vår samtid (irländaren Frank McCourt). Lyriken dominerar inte som genre som i fallet med de tematiska böckerna, utan här är epiken den största genren. 11 av de 46 författarna är kvinnor, vilket ger en lägre andel kvinnor i denna topplista än i den för de tematiskt uppbyggda böckerna. Ungefär hälften av författarna är svenskar.

3.4.6 Dominerande perioder

Den största perioden textmässigt sett bland de tematiska böckerna var de mest samtida texterna (perioden 1990-nu). 36% av texterna hörde hemma i denna period, och hela 56% av textmassan. Över hälften av den textmängd som eleverna möter är alltså ”nutida”. Bland de kronologiska kommer endast 9% av texterna från denna period. Här är istället 1800-talet den dominerande perioden, både till antal texter (25% av texterna) och texternas längd (40% av textmassan). I de tematiska böckerna kommer endast 10% av texterna och textmassan från 1800-talet. Båda lärobokstyperna innehåller ganska många texter från 1900-talet (exklusive 90-talet): 29% från tematiska böckerna (svarar mot 22% av textmassan), och 37% från kronologiska (svarar mot 32% av textmassan).

Tabell 3. Sammanställning av relativ andel texter och textmassa i de tematiskt och kronologiskt upplagda läroböckerna.

Period	Tematiska		Kronologiska	
	Antal texter	Textmassa	Antal texter	Textmassa
Antiken	8%	4%	6%	5%
Medeltiden	7%	3%	10%	11%
Renässansen	6%	4%	4%	3%
Upplysningen	5%	2%	9%	8%
1800-tal	10%	10%	25%	40%
1900-1949	14%	7%	18%	9%
1950-1989	15%	15%	19%	23%
1990-nu	36%	56%	9%	8%
OKÄND	1%	0%	-	-

Tittar man på vilka perioder manliga och kvinnliga författare representerar, finner man att i de tematiska böckerna representerar ungefär hälften av de kvinnliga författarna (49 %) vår samtid, dvs. perioden 1990-nu. Motsvarande siffra för de kronologiska böckerna är 17 %. Hälften av alla de texter som är skrivna av kvinnor kommer från resterande del av nittonhundratalet. I de tematiska böckerna återfinns 30 % av texterna med kvinnliga författare i samma tidsintervall (dvs. i perioderna 1900-1949 och 1950-1989). Fördelningen över perioder för männens texter var mer jämn, och för båda typerna av läroböckerna var det ungefär 35 % av männens texter som hörde till 1900-talet (1900-1949, 1950-1989). I de tematiskt upplagda böckerna bidrog flest av männen, 23 %, till de samtida texterna, medan flest av männen i den kronologiska lärobokstypen levde på 1800-talet – 30 %.

3.4.7 Representerade genrer

Skönlitteraturens genrer dominerar som väntat i båda lärobokstyperna.

I de tematiska böckerna är 64 % av texterna epik, lyrik eller dramatik. Epik är den klart dominerande genren: 36 % av texterna och hela 65 % av textmassan är epik. En fjärdedel av antalet texter är lyrik (knappt 5 % av textmassan). 3 % av textantal och textomfång är dramatik. 36 % av texterna i de tematiska böckerna är sakprosatexter. Bland sakprosa-genrerna, som utgör drygt en fjärdedel av textmassan, dominerar genren med de kortare tidningstexterna: ungefär 14 % av texterna och textmassan.

I de kronologiskt upplagda böckerna är 91 % av texterna skönlitteratur (ungefär 96 % av textmassan). Totalt bedöms 53 % av texterna (med 80% av textmassan) vara episka, medan lyriken utgör 33 % av texterna (ca 13% av textmassan). Noteras kan att de totalt 30 sakprosatexterna i de kronologiskt upplagda böckerna utgör ca 9 % (och ca 4 % av textmassan). Bland sakprosans

genrer kan ingen sägas dominera, men de två största är biografiska framställningar och religiösa texter (2% vardera).

Jag undersökte också hur stor andel bland författarna till sakprosa-genren som var svenskar, och fann att 82 % av dessa kom från Sverige. Motsvarande siffra för de kronologiska böckerna var 39 %.

En studie gjordes också av vilka perioder de olika texterna i genrerna härrörde till. För den senaste perioden (1990-nu) fanns intressanta skillnader. I de tematiska böckerna är de största genrerna epik (44 % av texterna i perioden) och tidningstext (32 %). I de kronologiska böckerna var de största genrerna i den senaste perioden epik (90 %) och uppslagsböcker (7 %). Representationen av kvinnor och män är i denna jämförelse ungefär lika, dvs. lika många av texterna var skrivna av kvinnor som av män. En annan sak värd att notera bland dessa resultat var att i lyrikgenren finns i de kronologiska böckerna ingen samtida diktkonst: inget bidrag tillhör denna period. I de tematiskt upplagda böckerna fanns fem textbidrag inom lyriken från perioden 1990-nu.

En annan studie gjordes av vilken genre de texter män respektive kvinnor skrivit tillhörde. Denna studie avslöjade att i de tematiska böckerna var 37 % av texterna skrivna av kvinnor epik, 30 % var lyrik och 18 % var tidningstext. För män var motsvarande fördelning 38 % lyrik, 25 % lyrik och 11 % tidningstext. Mäns texter var fördelade över fler genrer. För de kronologiska böckerna tillhörde kvinnors texter främst genrerna epik (55 %) och lyrik (36 %). För männen var motsvarande siffror 53 % (epik) och 34 % (lyrik), men också här hade de bidragit till texter i fler genrer än kvinnor.

4 Diskussion av resultaten

Redan vid en genombläddring av läroböckerna kan man gissa att textmassan är större i den tematiska gruppen. De kronologiskt upplagda böcker som ingår i undersökningen är främst valda för att de är vanliga ute i skolorna. Nivån på de kronologiskt upplagda böckerna är förenklad – det var ett urvalskriterium – medan ingenting gemensamt kan sägas om nivån på de tematiskt upplagda böckerna. Det är därför knappast förvånande att de tematiska böckerna innehåller fler och längre texter.

Vad gäller den geografiska representationen för texterna visade det sig att de flesta texterna i böckerna var västerländska, dvs. kom från Europa och Nordamerika. Detta kunde förstås förväntas eftersom Sverige tillhör Europa och böckerna hör till kursen i Svenska B. Undersökningen visade också att alla världsdelar inte fanns representerade i flera av böckerna. Exempelvis bör lärare som använder *Litteraturen lever* vara särskilt uppmärksamma på att boken är tänkt att användas tillsammans med antologin *Läseboken*. Det eleverna möter i de litteraturhuvudböckerna är enbart texturdrag från västerländsk litteratur. Lärare som använder dessa böcker bör överväga att komplettera undervisningen med icke västerländska texter för att följa styrdokumentens riktlinjer angående globala texter. Även de lärare som använder antologin bör fundera över

representationen av icke västerländska texter. Tre av antologins texter har annat ursprung: två från Afrika och en från Indien. Förvånande var också att den tematiska läroboken *Känslan för ord* endast innehöll textutdrag från tre världsdelar. Man kan tycka att ett tematiskt upplägg ger stor frihet att välja fritt och att läroboksförfattarna kunde ha passat på att ta med texter från flera världsdelar.

Ganska förvånande var det att andelen svenska texter var högre (ca 60 %) i de tematiskt upplagda läroböckerna än i de kronologiska (ca 50 %). Svenska författare utgör också huvuddelen av listan på författare som har fått med textutdrag i två eller fler av de tematiska böckerna. Motsvarande lista för de kronologiska böckerna är inte lika svenskdominerad. En förklaring till detta skulle kunna vara att de tematiskt upplagda böckerna har större representation av sakprosatexter, och att författarna till dessa i hög utsträckning är svenska. En undersökning visade också att 82 % av sakprosatexterna hade svenska författare.

Fördelningen mellan kvinnliga och manliga författare i lärobokstyperna visar att de tematiskt upplagda böckerna tagit med större andel texter av kvinnliga författare (ca 30 % jämfört med ca 20 % i de kronologiska). En förklaring kan vara att ett tematiskt upplägg av kursen i större mån inbjuder till att frigöra sig från den i den svenska litteraturundervisningen inarbetade västerländska kanon, där kvinnliga författare är i minoritet. De tematiska böckerna i undersökningen har ju som vi har sett betydligt fler nyare texter, och vi kunde också se att hela 49 % av de kvinnliga författarna representerade den senaste perioden i undersökningen (1990-nu). För nyare litteratur är kanon inte lika fastlagd, varför det kan vara lättare att ta med texter av kvinnor. I detta sammanhang är det också relevant att titta på vilka genrer som dominerar de senare perioderna, där kvinnor är mest representerade.

Men även om andelen kvinnliga författare till texterna är större i de tematiska böckerna, är tre av tio författare fortfarande ganska långt ifrån hälften. Den bild som förmedlas genom texturvalet blir att kvinnliga författare är undantaget, inte regeln. Manliga författare stöter man i böckerna på i alla genrer (se 3.4.7), medan kvinnor i stort sett bara bidrar till de dominerande genrerna. Arenan är alltså större för männen. Detta gäller både för perioder långt tillbaka i tiden och för de senare perioderna.

Ett intressant resultat är att det i de tematiska böckerna ofta saknas upplysningar om författaren. Till ca 60 % av texterna fattades sådan information, medan bara 20 % av texterna i de kronologiska böckerna saknade upplysningar om författaren (se 3.4.4). Enligt Malmström (2003) finns en tendens att gå mot allt större textcentrering, och helt utelämna kunskap om sammanhanget som texten tillkommit i. Malmström har sett tendensen i den litteraturvetenskapliga utbildningen. Om man väljer att betrakta de tematiskt upplagda läroböckerna som ett utslag för nytänkande är det inte förvånande att de följer med i denna utveckling. Inom svenskämnet finns en stark litteraturhistorisk tradition, och att de kronologiska böckerna har stor andel biografisk information om författare ges hos Johnsen et al (1998), jämte utbildningspolitiska, också praktiska förklaringar, eftersom ett sådant innehåll

”lämpar sig bra för skriftliga prov och muntlig examination” (s.62). Nog kan det ha sin poäng att låta texten tala helt för sig själv, men personligen vill jag gärna veta lite grann, kanske åtminstone när texten är skriven. Var det för trehundra femtio, tre eller trettio år sedan? Sådan information kan underlätta för läsaren att ordna in texten i ett sammanhang. Men kanske är det bara ett väl inlärt tankesätt hos mig.

Författartopplistorna som skapades i undersökningen (se 3.4.5 och Bilaga D) väckte många funderingar.

Kunde man vänta sig att den enda författare som har text med i alla de tre tematiska läroböckerna är Anna Maria Lenngren? Få skulle svara ja på den frågan. Att lyriker är välrepresenterade på listan är dock knappast oväntat, då formatet är behändigt. I diktens form kan ett angeläget budskap komprimeras och formuleras på ett slående sätt. Lenngren valde ironins språk för att föra fram sin ståndpunkt i debatten. Hennes ämnesval kan kännas lika aktuellt nu som då. Lenngren är också en av få klart etablerade kvinnor i den äldre svenska litteraturhistorien, så att som genusmedveten läroboksförfattare välja att ta med en text av henne är troligen ett enkelt val. Så ingår ju Lenngren också i toppskiktet på de kronologiska författarnas lista, även om hon där har sällskap av sexton andra författare.

Det kan vara intressant att betrakta de mest representerade författarna som en början till en kanon. Listan från de kronologiska böckerna är inte särskilt kontroversiell. Föremål för diskussion skulle kanske författare från vår samtid vara, Frank McCourt, och man kan också påtala avsaknaden av kvinnor (närmare 80 % är ju män). Men på den tematiska listan finns flera intressanta namn, som Bengt af Klintberg, som bidragit med sakprosatexter. Andra intressanta namn är Pia Tafdrup (som inte är lika välkänd som övriga på listan) och Tage Danielsson (som är mest känd som underhållare). Fastän de tematiska böckerna totalt sett innehåller drygt 20 % (se 3.4.1) fler textutdrag än de kronologiska är de texter som har samma författare i dessa böcker färre. Listan med gemensamma textförfattare innehåller bara 17 namn, jämfört med den kronologiska listans 46. Man kan därför säga att textbasen i denna lärobokstyp spreter mer, eller är mer varierad. Exempelvis är sakprosans genrer mer representerade.

Undersökningen visade att de två lärobokstyperna dominerades av texter från olika perioder. De tematiskt uppbyggda har störst andel texter från samtiden, medan tyngdpunkten för de kronologiskt upplagda böckerna är på 1800-talstexter. Det ligger i linje med tesen att författarna till de tematiskt uppbyggda läromedlen har kunnat känna större frihet att ta med texter utifrån vad de handlar om, också sakprosa när behov finns. Som nämnts tidigare vinnlägger sig man då man väljer ett tematiskt upplägg om att försöka komma nära elevens egen verklighet, varpå äldre texter, som ofta är mer avancerade och kräver mer ”kringkunskap” från eleven, väljs i mindre omfattning. Men vad gäller denna undersökning får vi inte glömma bort att en av böckerna som ingick i den kronologiska gruppen (*Litteraturen lever – moderna tider*) knappt innehöll några texter alls, eftersom dessa samlats i en tillhörande antologi, *Läsebok*. Däremot gjordes urvalet av läroböcker så att de ingående böckerna är

ungefär lika gamla, så skillnaden i resultatet kan knappast bero på äldre eller nyare böcker i någon grupp.

I överensstämmelse med resonemanget ovan var genreundersökningarnas resultat relativt väntade. De tematiska läroböckerna innehåller större andel sakprosatexter, faktiskt lika många som antalet episka texter. Sakprosans genrer är många och varierade, och det visar på en större variation av texturvalet. Mot detta kan man förstås argumentera att skönlitteraturen endast har delats upp i tre genrer, fastän det är tänkbart att indela var och en av dessa i en mängd undergenrer. Särskilt genren epik är ju stor och rymmer i sig en stor variation.

5 Avslutning

Att generalisera är alltid vanskligt, men min undersökning kan kanske föda tankar om vad man kan förvänta sig när man väljer en lärobok av den ena eller andra typen. Undersökningen visar att de tematiskt uppbyggda läromedlen innehåller större andel nyare texter och större andel sakprosatexter, och fler texter skrivna av kvinnor, även om situationen ännu är långt ifrån jämställd. I de kronologiskt uppbyggda läromedlen dominerar skönlitteraturen, med epiken i spetsen, stort, och den manliga dominansen bland författarna är större. En annan skillnad som framkom var att texterna i de tematiskt upplagda läroböckerna ofta saknar information om författaren som skrivit dem (mer än namnet), medan texterna i de kronologiska läroböckerna nästan alltid tillhandahåller sådan information, som kan vara till hjälp för eleven att systematisera dem och att förstå dem. Vidare visade undersökningen att texterna i båda de undersökta lärobokstyperna är huvudsakligen västerländska.

Att studera läroböcker i litteratur har varit intressant. Min datamängd har varit stor, och det finns många undersökningar jag skulle kunna göra med stöd av dessa data, som helt enkelt inte fått plats inom ramen för examensarbetet. Exempelvis skulle man kunna gå vidare med kanonrelaterade undersökningar, och titta på svenska, västerländska, och icke västerländska texter för att se vilka författare, genrer, epoker, författarkön osv. som är oftast representerade.

Jag har blivit varse att det saknas mycket användarcentrerad forskning. Om tid funnes skulle jag gärna lägga till sådana studier, t.ex. hur lärare använder sig av de undersökta böckerna i sin undervisning. Jan Nilsson menar i sin bok *Tematisk undervisning* (2007) att tematisk undervisning bland annat utmärks av ett oberoende av traditionella läromedel. Så av vem, och hur, används dessa läroböcker? Är det många lärare som använder tematiskt upplagda läroböcker i sin undervisning? Och även om en lärare använder en kronologiskt upplagd bok kanske denne inte har ett kronologiskt upplägg av kursen, och använder texterna i annan ordning de presenteras i boken och i eget urval. Det skulle också vara spännande att undersöka hur eleverna uppfattar de undersökta böckerna, hur de använder dem och vad de kan lära sig av och genom dem. Men stöttestenen är förstås, som redan påpekats, att i en sådan undersökning eliminera den inverkan på resultaten som läraren med sin egen pedagogiska grundsyn har.

Referenser

Läroböcker

- Bayard, Annika & Sjöbeck, Karin (2007). *Brus. 02, Din guide till litteraturen & språket : [svenska A och B]*. 1. uppl. Stockholm: Natur och kultur
- Cederholm, Pia & Danell, Anders (2007). *Känslan för ord. Svenska B*. 1. uppl. Malmö: Gleerup
- Danielsson, Anita & Siljeholm, Ulla (2003). *Svenska i tiden. Lärobok. B grön. 2.*, [rev.] uppl. Stockholm: Natur och kultur
- Jansson, Ulf (2006). *Litteraturen lever. Antiken - 1914*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Jansson Ulf (2007). *Litteraturen lever. Moderna tider*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Norrby, Catrin, Larsson, Gun-Marie & Lundholm, Suzanne (red.) (1998). *ABC: svenska för gymnasieskolan. B, Litterära teman & övningar*. Göteborg: Akademiförl./Corona
- Waje, Lennart & Skoglund, Svante (1999). *Svenska timmar. Litteraturen : A+B. 2.*, [omarb.] uppl. Malmö: Liber

Litteratur

- Bergsten, Staffan & Elleström, Lars (2004). *Litteraturhistoriens grundbegrepp. 2.*, [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Branje, Inger & Gustavsson, Susanne (1995). Tematisk litteraturläsning under kurs A. *Läsande och litteratursyn / [ansvarig för detta nummer: Bengt Sjöstedt, Bo Svensson, Eva Sventelius]*. S. 39-43
- Englund, Boel (2006). *Vad har vi lärt oss om läromedel? [Elektronisk resurs] : en översikt över nyare forskning : underlagsrapport till Läromedelsprojektet*. [Stockholm: Skolverket]
- Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1640>
- Grepstad, Ottar (1997). *Det litterære skattkammer: sakprosaens teori og retorikk*. Oslo: Samlaget
- Hellspong, Lennart (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Johnsen, Egil Børre (red.) (1998). *Kunskapens tekster: jakten på den goda läroboken*. Oslo: Universitetsforl.
- Korsell, Ingela (2009). *En didaktisk diamant*. I: Pedagogiska Magasinet (4). S. 44-48.
- Malmström, Gun (2003). Svenskämnet som demokrati- och värdegrundsämne. I: *Utbildning och demokrati: tidskrift för didaktik och utbildningspolitik*. S. 63-76. Örebro: Pedagogiska institutionen
- Nilsson, Jan (2007). *Tematisk undervisning. 2.*, [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Nyström, Catharina (2000). *Gymnasisters skrivande: en studie av genre, textstruktur och sammanhang = Writing in upper secondary school : genre, text structure and cohesion*. Diss. Uppsala : Univ.
- Selander, Staffan (2003). Skolans blick – världen som text. I: Selander, Staffan (red.) *Kobran, nallen och majjen: tradition och förnyelse i svensk skola och skolforskning*. S. 91-108. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling

Internetresurser

Nationalencyklopedin, uppslagsord sakprosa

<http://www.ne.se/lang/sakprosa> (2010-09-27)

Nationalencyklopedin, uppslagsord skönlitteratur

<http://www.ne.se/lang/skonlitteratur> (2010-09-27)

Nationalencyklopedin, uppslagsord facklitteratur

<http://www.ne.se/lang/facklitteratur> (2010-09-27)

Styrdokument

Läroplan för de frivilliga skolformerna, Lpf 94

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1071> (2010-09-27)

Ämnesplan i svenska för gymnasiet

<http://www.skolverket.se/sb/d/726/a/13845/func/amnesplan/id/SV/titleId/Svenska>

(2010-09-27)

Kursplan för SV1202 – Svenska B

<http://www.skolverket.se/sb/d/726/a/13845/func/kursplan/id/3206/titleId/SV1202>

(2010-09-27)

Bilagor

Bilaga A Antal texter och textmassa för läroböckerna.

			Antal ord/text
Brus 02	Antal texter	73	810
	Textmassa (antal ord)	59158	
Känslan för ord	Antal texter	99	674
	Textmassa (antal ord)	66723	
Sv f gymnsk B	Antal texter	94	449
	Textmassa (antal ord)	42217	
Litt lev Ant - 1914	Antal texter	67	442
	Textmassa (antal ord)	29619	
Litt lev Mod tid	Antal texter	35	73
	Textmassa (antal ord)	2556	
Litt lev totalt	Antal texter	102	290
	Textmassa (anta lord)	29630	
Sv i tiden B grön	Antal texter	92	526
	Textmassa (antal ord)	48428	
Sv Timmar Litt	Antal texter	133	65
	Textmassa (antal ord)	8615	
Totalt antal texter		593	434
Total Textmassa (antal ord)		257316	

Bilaga B Ursprung för texterna i respektive lärobok

Land	Brus 02	Känslan för ord	Sv f gymnsk B	Litt lev - Ant 1914	Litt lev Mod tid	Sv Timmar Litt	Sv tiden i B grön	Grand Total
Andel svenskt/ europeiskt	83%	62%	57%	42%	59%	56%	52%	58%
Andel svenskt/ totalt	67%	59%	49%	42%	49%	50%	48%	52%
				44%				
Andel engelskt/ totalt	0%	8%	10%	7%	0%	8%	10%	7%
				5%				
Andel franskt/ totalt	1%	3%	3%	18%	3%	5%	9%	6%
				13%				

Bilaga C Ursprungsland för texterna i läroböckerna

Land	Bok Brus 02	Känslan för ord	Sv gymnsk B	Litt lev Ant - 1914	Litt lev Mod tid	Sv Timmar Litt	Sv i tiden B grön	Totalt
Argentina							1	1
Bangladesh			1					1
Brasilien	1							1
Chile			1					1
Danmark	2	2	4	1		2	4	15
Egypten							1	1
England		8	9	5		10	9	41
Finland		1	2	1	1	5	2	12
Frankrike	1	3	3	12	1	7	8	35
Grekland		3	5	4		3	3	18
Guadeloupe			1					1
Indien	1		1			2	1	5
Irland			2	1		3	1	7
Island		3	3	3		4	2	15
Israel		1						1
Italien	1		1	2		1	3	8
Japan	5						1	6
Kanada		1						1
Kina	1	1	2			1		5
Kroatien			1					1
Martinique			1					1
Mexico						1		1
Nigeria			1			1		2
Norge		2	1			2		5
Polen		2	1					3
Rumänien							1	1
Ryssland	1		2	3	4	2	1	13
Schweiz						1	2	3
Skottland					1			1
Somalia	1							1
Spanien		1		1			1	3
Sri Lanka		1						1
Storbritannien	3	1	1			2	1	8
Sverige	49	57	44	28	17	66	43	304
Sydafrika	1						1	2
Tjeckien					3	2		5
Turkiet		1						1
Tyskland		2		1	1	2		6
Ungern		1						1
USA	3	3	2	1	6	8	3	26
Zimbawe			1					1
Österrike		1			1		1	3
Okänt	3	4	4	4		8	2	25
Grand Total	73	99	94	67	35	133	92	593

Bilaga D De mest representerade författarna

1 Författare som representerats med texter i flera av de tematiskt upplagda böckerna

	Text- antal	I läroböcker	Kö n	Land	Genre	Period
Lenngren, Anna Maria	4	Alla tre	K	Sv	Lyrik	Upplysningen
Boye, Karin	2	Känslan för ord, Svenska för gymn.	M	Sv	Lyrik	1900-1949
von Dahlin, Olof	2	Brus#02, Känslan för ord	M	Sv	Pamfletter, vetenskapsprosa	Upplysningen
Danielsson, Tage	2	Känslan för ord, Svenska för gymn.	M	Sv	Epik, lyrik	1950-1989
Den heliga Birgitta	3	Känslan för ord, Svenska för gymn.	K	Sv	Religiösa texter	Medeltiden
Ferlin, Nils	2	Brus#02, Känslan för ord	M	Sv	Lyrik	1900-1949
Homeros	7	Känslan för ord, Svenska för gymn.	M	Gr	Epik	Antiken
af Klintberg, Bengt	2	Känslan för ord, Svenska för gymn.	M	Sv	Populärvetenskapliga texter	1990-nu
Lagerkvist, Pär	5	Brus#02, Svenska för gymn.	M	Sv	Lyrik	1900-1949
Majakovskij, Vladimir	2	Brus#02, Svenska för gymn.	M	Ry	Lyrik	1900-1949
Malmsten, Bodil	2	Känslan för ord, Svenska för gymn.	K	Sv	Lyrik	1950-1989
Shakespeare, William	4	Brus#02, Svenska för gymn.	M	En	Dramatik	Renässansen
Strindberg, August	3	Brus#02, Känslan för ord	M	Sv	Epik, essä	1800-tal
Szyborska, Wisława	2	Känslan för ord, Svenska för gymn.	K	Pol	Lyrik	1950-1989
Söderberg, Hjalmar	2	Känslan för ord, Svenska för gymn.	M	Sv	Epik	1900-1949
Tafdrup, Pia	2	Brus#02, Svenska för gymn.	K	Dk	Lyrik	1950-1989
Södergran, Edith	3	Känslan för ord, Svenska för gym	K	Fi	Lyrik	1900-1949

2 Författare som representerats med texter i flera av de kronologiskt upplagda böckerna

	Textantal	I läroböcker	Kön	Land	Genre	Period
Alighieri, Dante	3	Alla tre	M	It	Epik	Medeltiden
Almqvist, Carl Jonas Love	5	Alla tre	M	Sv	Epik, lyrik	1800-tal
Bellman, Carl Mikael	6	Alla tre	M	Sv	Lyrik	1700-tal
Defoe, Danile	3	Alla tre	M	En	Epik	Upplysningen
Dickens, Charles	4	Alla tre	M	En	Epik	1800-tal
Fröding, Gustav	13	Alla tre	M	Sv	Lyrik	1900-1949
Hemingway, Ernest	6	Alla tre	M	USA	Epik	1900-1949, 1950-1989
Lagerkvist, Pär	6	Alla tre	M	Sv	Epik, lyrik	1900-1949
Lagerlöf, Selma	4	Alla tre	K	Sv	Epik	1800, 1900-1949
Lenngren, Anna Maria	5	Alla tre	K	Sv	Lyrik	Upplysningen
Poe, Edgar Allan	5	Alla tre	M	USA	Epik	1800.talet
Rousseau, Jean- Jacques	3	Alla tre	M	Fr	Epik	Upplysningen
Shakespeare, William	6	Alla tre	M	En	Dramatik	Renässansen
Strindberg, August	11	Alla tre	M	Sv	Epik, dramatik	1800-tal
Södergran, Edith	6	Alla tre	K	Fi	Lyrik	1900-1949
Voltaire, François	5	Alla tre	M	Fr	Brev, epik	Upplysningen
Zola, Émile	4	Alla tre	M	Fr	Biografisk framställning, epik	1800-tal
Aristofanes	2	Svenska i tiden, Svenska timmar	M	Gr	Dramatik	Antiken
Aspenström, Wener	2	Svenska i tiden, Svenska timmar	M	Sv	Lyrik	1950-1989
Balzac, Honoré de	2	Litteraturen lever, Svenska Timmar	M	Fr	Epik	1800-tal
Boye, Karin	3	Litteraturen lever, Svenska Timmar	K	Sv	Epik,lyrik	1900-1949
Brontë, Charlotte	2	Litteraturen lever, Svenska i tiden	K	En	Epik	1800-tal
Cervantes, Miguel de	2	Litteraturen lever, Svenska i tiden	M	Sp	Lyrik	Renässansen

	Textantal	I läroböcker	Kön	Land	Genre	Period
Ekman, Kerstin	2	Litteraturen lever, Svenska Timmar	K	Sv	Epik	1950-1989
Geijer, Erik Gustaf	3	Litteraturen lever, Svenska i tiden	M	Sv	Lyrik	1800-tal
Homeros	3	Litteraturen lever, Svenska i tiden	M	Gr	Epik	Antiken
Kafka, Franz	5	Litteraturen lever, Svenska Timmar	M	Ty	Epik	1900-1949
Lidman, Sara	2	Litteraturen lever, Svenska Timmar	K	Sv	Epik	1950-1989
Lindgren, Erik	2	Svenska i tiden, Svenska timmar	M	Sv	Lyrik	1900-1949
Lugn, Kristina	2	Litteraturen lever, Svenska Timmar	K	Sv	Lyrik	1950-1989
Majakovskij, Vladimir	5	Litteraturen lever, Svenska Timmar	M	Ry	Lyrik	1900-1949
Martinsson, Moa	2	Litteraturen lever, Svenska i tiden	K	Sv	Epik	1900-1949
McCourt, Frank	2	Svenska i tiden, Svenska timmar	M	Ir	Epik	1990-nu
Moberg, Vilhelm	4	Svenska i tiden, Svenska timmars	M	Sv	Epik	1900-1949, 1950-1989
Ovidius	2	Litteraturen lever, Svenska i tiden	M	It	Epik, lyrik	Antiken
Paasilinna, Arto	2	Svenska i tiden, Svenska timmar	M	Fi	Epik	1950-1989, 1990-nu
Remarque, Erich Maria	2	Svenska i tiden, Svenska timmar	M	Ty	Epik	1900-1949
Shelley, Mary	2	Svenska i tiden, Svenska timmar	K	En	Epik	1800-tal
Stagnelius, Erik Johan	5	Litteraturen lever, Svenska Timmar	M	Sv	Lyrik	1800-tal
Stiernhielm, Georg	2	Litteraturen lever, Svenska i tiden	M	Sv	Lyrik	Renässansen
Swift, Jonathan	3	Litteraturen lever, Svenska	M	En	Epik	Upplysningen

	Textantal	I läroböcker	Kön	Land	Genre	Period
		Timmar				
Söderberg, Hjalmar	2	Litteraturen lever, Svenska i tiden	M	Sv	Epik	1900-1949
Taube, Evert	3	Svenska i tiden, Svenska timmar	M	Sv	Lyrisk	1950-1989
Vreeswijk, Cornelis	4	Litteraturen lever, Svenska Timmar	M	Sv	Lyrisk	1950-1989
Åkesson, Sonja	3	Litteraturen lever, Svenska i tiden	K	Sv	Lyrisk	1950-1989